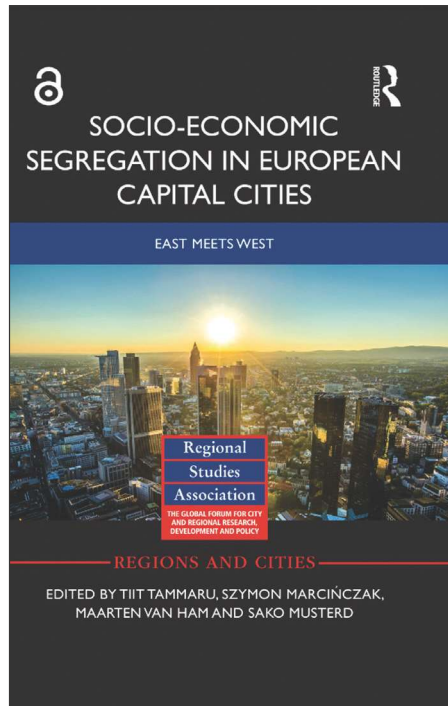

Socio-economic segregation in European capital cities: East meets West, toimittaneet Tiit Tammaru, Szymon Marcinczak, Maarten van Ham ja Sako Musterd. London and New York, Routledge, 2016. 389 s.

Kansainväliset segregaatian vertailututkimukset ovat olleet harvalukuisia, vaikka segregaatio on verrattain tutkittu aihe kaupunkitutkimuksen piirissä. Useimmiten tutkimusten kohteena on kuitenkin yksittäinen kaupunki(seutu) tapaustutkimuksen luonteisesti. Vaikka kaupunkien välillä tehdään suhteellisen paljon tilastoihin perustuvaa seurantaakin, niin on haasteellista saada rakennetuksi varsinaisia tutkimusasetelmia riittävän vertailukelpoisella tavalla ja siihen riittävin resurssein. Kirjoittajien motiivina on ollut lähteä paikkamaan tätä aukkoa toteuttamalla laaja eurooppalainen kaupunkivertailu yhdenmukaiseen tutkimusasetelmaan perustuen. Idea kirjaan on lähtenyt kahvitaukokeskustelusta, joka johti kansainväliseen konferenssiin ja edelleen tämän kirjan julkaisemiseen useiden konferenssiin osallistuneiden panoksella. Tämä todistaa, että kahvitauot ovat tärkeitä.

Kirjaa motivoi myös eurooppalainen 2000-luvun tilanpäivitys, sillä lähimmät sukulaisteokset ovat noin 20 vuoden takaa. Tuolloin elettiin aikaa, jolloin globaalien talouden ja työmarkkinoiden muutosten sekä kiihtyvän kaupungistumisen ja siirtolaisuuden myötä havaittu segregaatian voimistuminen alkoi kiinnostaa tutkijoita laajemmin. Myös tässä mielessä lähtökohta kaupunkivertailulle on mielenkiintoinen. Kirjaan koottujen artikkelien kohteena on 13 eurooppalaista hallinnon ja talouden pääkaupunkia: Amsterdam, Ateena, Budapest, Lontoo, Madrid, Milano, Oslo, Praha, Riika, Tukholma, Tallinna, Wien ja Vilna. Kirja koostuu laajasta johdantoluvusta, 13 erillisestä kaupunkianalyysistä ja kaupunkivertailun johtopäätökset hyvin summaavasta yhteenvetoluvusta. Kuten kirjan East meets West – otsikko viittaa, on samassa kaupunkivertailuissa ensimmäistä kertaa mukana Länsi- ja Itä-Euroopan maiden kaupungeja. Tämä on luettava jo lähtökohteisesti kirjan eduksi, sillä itä-eurooppalaisten kaupunkien tapaustutkimuksista tiedetään asuntomarkkinoiden nopeiden muutosten aiheuttaneen segregaatian voimistumista post-sosialistisena aikana.

Kirjoittajat haluavat käsitellä nimenomaan sosioekonomista segregaatiaa, jota voidaan pitää suoremmin sosiaaliseen eriarvoisuuteen liittyvänä kuin etnistä segregaatiaa, johon puolestaan suurin osa viimeaikaisesta

tutkimuskirjallisuudesta heidän mukaansa keskittyy. Sosioekonomisen ja etnisen segregaatian suhdetta ei kirjassa kuitenkaan avata kovinkaan paljoa ja näkökulman valinta tulee lukijalle pikemminkin annettuna. Nämä kaksi segregaatilottuvuutta eivät kuitenkaan ole toisensa poissulkevia edes samassa tutkimuksessa. Näin on usein esimerkiksi suomalaisessa segregaatiotutkimuksessa, jossa tosin puhutaan segregaatian sijaan tavallisesti neutraalimmin sosiaalisesta eriytymisestä.

Kirjan perusideana on eräänlainen hypoteesien testaus. Mukana oleville kaupungeille on laadittu segregaatiaa ennakoivat rankingpisteet sen perusteella, mitä teoreettisen ja aiemman tutkimuskirjallisuuden perusteella tunnustetaan segregaatiaa voimistaviksi rakenteellisiksi tekijöiksi. Pisteytys perustuu kaupungin asemaan globaalissa taloudessa sekä asukkaiden tulo- ja sosiaalisten erojen voimakkuutta mittaavaan ginikertoimeen ja sosioekonomisten ammattiryhmien jakumiin. Näiden lisäksi kaupungit pisteytetään hyvinvointivaltio- ja asuntoregiimityyppien mukaisesti. Yleisesti ottaen laajempi julkinen sosiaalinen turvaverkko ja säännellyt asuntomarkkinat ovat yhteydessä vähäisempään segregaatioon. Pisteytyksen perusteella segregaatian tulisi olla voimakkainta Lontoossa ja vähäisintä Wienissä. Perustelut pisteytykseen mukaan otetuille ulottuvuuksille käydään us-

kottavasti läpi tutkimuskirjallisuuteen pohjaten, mutta pisteytys täytyy kuitenkin ymmärtää vain vertailun mahdollistavana välineenä. Mukaan valitut osatekijät eivät ole ainoita segregaatioon vaikuttavia tekijöitä, minkä lisäksi ne kaikki saavat saman painoarvon pisteytyksessä. Osatekijöiden eritasoisuus on kuitenkin ilmeistä.

Kirjan yksittäisissä artikkeleissa analysoidaan puolestaan segregaatian todellista ilmenemistä mahdollisimman samankaltaisilla indikaattorikokonaisuuksilla kunkin vertailussa mukana olevan kaupungin osalta. Näin on haluttu päästä kiinni hypoteesien testaamiseen. Täysin kaavamaisesti etenevän vertailun sijaan, huomioidaan artikkeleissa kunkin kaupungin ja yhteiskunnan kehitykseen liittyviä erityispiirteitä näkökulmien painotuksissa. Tämä onkin huomattavasti hedelmällisempi lähestymistapa ja tuo globaalien prosessien vaikutusten oheen paremmin esille historialliset polkuriippuvuudet, kun samalla kokonaiskuva eurooppalaisesta kehityksestä täydentyy. Näin myös yksittäiset artikkelit toimivat paremmin itsenäisinä kokonaisuuksina.

Kirjan pääviesti on se, että sosioekonomisen segregaatio on voimistunut eurooppalaisissa pääkaupungeissa 2000-luvulla. Kehitys on selväpiirteistä, joskaan muutokset eivät ole dramaattisia. Euroopan kaupunkien tilanne on edelleen huomattavasti maltillisempi kuin muilla mantereilla, jossa segregaatiota on tutkittu. Erityisesti Yhdysvallat toimii tavallisesti mittapuuna, kun tehdään arvioita eurooppalaisen segregaatian syvyydestä.

Voimistuneeseen segregaatiokehitykseen johtaneet syyt ovatkin sitten vaikeammin tulkittavissa. Kirjan lähtökohtana olleet hypoteesit saavat vahvistusta vain osittain, mikä voi kertoa myös itse pisteytykseen liittyvistä puutteista ja rajoitteista. Esimerkiksi Tukholma ja Wien ovat selvästi oletettua segregoituneempia ja Baltian kaupungeista Riika ja Vilna puolestaan vähemmän. Kaupunkianalyysien perusteella samankaltaiseen hyvinvointivaltio- ja asuntoregiimiin kuuluminen voi johtaa verrattain erilaiseen segregaatian ilmenemiseen. Asuntopolitiikan markkinoinnista ei välttämättä johda oletusten mukaisesti lisääntyneeseen segregatioon ja päinvastoin. Toisissa kaupungeissa puolestaan segregaatian voimistuminen on liitetävissä enemmän sosioekonomisessa asteikossa ylempien ammattiryhmien alueelliseen eriytymiseen, kun taas toisissa alemmien. Siirtolaisuuden tutkijoita kiinnostava muuttoliikkeen merkitys tulee myöskin ilmi vain jossain kaupunkianalyysissä oleellisena tekijänä segregaatian voimistumisessa ja tällöin on kyse kasvaneesta maahanmuutosta. Monissa

kaupungeissa segregaatio liittyy vahvemmin paikallisella tasolla tapahtuneisiin alueiden vetovoimaisuuden muutoksiin, jotka ovat yhteydessä täydennysrakentamiseen ja gentrifikaatioon. Näiden seurauksena tiettyjen alueiden sosioekonominen status on muuttunut joko väliaikaisesti tai pysyvämmiin. Kirjan yleinen lopputulema on kuitenkin se, että etäisyys rikkaiden ja köyhien välillä on kasvanut. Kirjoittajat toteavat tutkijakollegansa lainaten, että jos ennen puhuttiin sosiaalisten luokkien kaupungeista, voidaan nyt puhua sosio-spatiaalisten ryhmien kaupungeista.

Tammarun, Marcinczakin, van Hamin ja Musterdin toimittama teos tuottaa tukevaan empiriaan pohjautuen hyvin laajan ja perusteellisen kuvan segregaatian kehityksestä, nykytilasta ja spatiaalisista jakaumista eurooppalaisissa kaupungeissa. Se tuo kaivatun lisän vertailevaan segregaatiotutkimukseen ja lisää ymmärrystä eurooppalaisen kehityksen erityispiirteistä. Vaikka globaalit talouden ja työmarkkinoiden muutostrendit tuovat pohjavireen sosioekonomisille muutoksille, paljon on merkitystä myös paikallisilla olosuhteilla. Olisi ollut mielekäästä lukea myös tulkintoja segregaatian seurauksista ja niitä koskevista politiikkasuosituksista. Jää lukijan oman harkinnan ja rivien välistä lukemisen varaan, millaisia seurauksia voimistuvalla segregatiolla on ja kenelle. Yleispäätelmät jäävätkin suhteellisen yleisellä tasolla oleviksi, kuten "on haitallista, mikäli yhteiskunnan jäsenet ovat sosiaalisesti ja spatiaalisesti etäällä toisistaan" ja politiikkasuositukset samalla tavoin yleisluontoisiksi "segregaatian hallinnassa pelkät asuntopolitiikan keinot eivät riitä ja siksi on panostettava eriarvoisuuden vähentämiseen". Tämä on toisaalta ymmärrettävää kirjan tavoitteen kannalta. Juuri kansallisen ja paikallisen tason politiikkatoimenpiteet ovat sellaisia, joita koskevat toimenpidesuositukset edellyttävät perusteellisempaa paneutumista niihin kuin tämän kirjan puitteissa on ollut mahdollista.

Kirjan käsittelemä kokonaisuus on hyvin laaja, mutta hyvän käsityksen eurooppalaisen kaupunkien segregaatiokehityksestä ja siihen liittyvästä taustoituksesta saa kuitenkin jo toimittajien laatimien johdanto- ja yhteenvetolukujen perusteella. Ne ovat myös saatavilla Open Access -periaatteella osoitteesta www.tandfebooks.com, kuten toimittajat itse kirjan esittelyssään mainitsevat.

*Jarkko Rasinkangas
Erikoistutkija, Siirtolaisuusinstituutti*